

Regelink
Ecologie & Landschap

Vleermuis- en broedvogelonderzoek

De Waaienberg – Wissel, Epe

In het kader van de Flora- en faunawet

Colofon

Tekst, foto's en samenstelling	T.P. Molenaar
In opdracht van	Duyncroft BV
Naam opdrachtgever	W. Hagens
Rapportnummer	RA11242-02
Status rapport	Definitief
Datum oplevering rapport	7 augustus 2013
Aantal pagina's	42
Collegiale toets	M. van der Hout
Wijze van citeren	Molenaar, T.P. , 2013. Vleermuis- en broedvogelonderzoek De Waaijenberg – Wissel, Epe. In het kader van de Flora- en faunawet. Rapport RA11242-02, Regelink Ecologie & Landschap, Mheer.

Regelink
Ecologie & Landschap

Regelink Ecologie & Landschap

Papenweg 5
6261 NE Mheer
085-7737676
info@regelink.net
www.regelink.net

Lid Netwerk Groene Bureaus en Samenwerkingsverband Ecologie

Inhoudsopgave

1 Inleiding.....	7
1.1 Aanleiding.....	7
1.2 Doel.....	7
1.3 Leeswijzer.....	7
2 Werkwijze en inspanning.....	9
2.1 Vleermuizen.....	9
2.2 Broedvogels.....	10
2.3 Volledigheid inventarisatie.....	10
3 Omschrijving plangebied.....	11
4 Resultaten.....	13
4.1 Vleermuizen.....	13
4.1.1. Per soort.....	13
4.1.2. Per functie.....	14
4.2 Broedvogels.....	15
5 Ingreep.....	17
6 Toetsing aan de Flora- en faunawet.....	19
6.1 Effecten.....	19
6.2 Toetsing Flora- en faunawet.....	19
7 Conclusies en aanbevelingen.....	21
7.1 Conclusies.....	21
7.2 Aanbevelingen.....	21
8 Geraadpleegde literatuur.....	23
8.1 Literatuur.....	23
8.2 Websites.....	23
Bijlage 1 Foto-impressie plangebied.....	25
Bijlage 2 Verspreidingskaarten.....	27
Bijlage 3 Impressie nieuwe situatie.....	31
Bijlage 4 Flora- en faunawet.....	33
A. Verbodsbepalingen.....	33
B. Algemene maatregel van Bestuur (AmvB).....	33
C. Gedragcodes.....	35
Bijlage 5 Vogelsoorten met jaarrond beschermde nesten.....	37
Bijlage 6 Definities.....	39

1 Inleiding

1.1 Aanleiding

Duyncroft BV is voornemens de aanwezige bebouwing van conferentieoord De Waaienberg te slopen en te vervangen door nieuwbouw (appartementen).

Volgens nationale en internationale regelgeving is het verplicht om voordat de ingreep plaatsvindt onderzoek te doen naar het eventuele voorkomen van beschermde flora en fauna. Om dergelijk soortgericht veldonderzoek goed te kunnen plannen en uitvoeren is het noodzakelijk te weten welke flora en fauna (potentieel) voorkomen in het gebied dat beïnvloed wordt door de voorgenomen ingrepen.

Uit een ecologische potentie-inschatting van Nieuwland Advies (december, 2010) blijkt dat in het plangebied mogelijk beschermde vleermuis- en vogelsoorten voorkomen. Derhalve heeft Regelink Ecologie & Landschap in opdracht van Duyncroft BV in het plangebied onderzoek naar het voorkomen van vleermuizen en broedvogels uitgevoerd.

1.2 Doel

Met behulp van dit onderzoek worden de volgende vragen beantwoord:

- Welke soorten vleermuizen en broedvogels komen voor in het plangebied?
- Welke functies heeft het plangebied voor de aanwezige soorten?
- Leidt de ingreep tot overtreding van de verbodsbepalingen uit de Flora- en faunawet?

1.3 Leeswijzer

In hoofdstuk 2 worden werkwijze en inspanning beschreven, hoofdstuk 3 geeft een beschrijving van het plangebied. In hoofdstuk 4 worden de resultaten van het vleermuisonderzoek gepresenteerd. De ingreep wordt in hoofdstuk 5 omschreven. Vervolgens zijn de mogelijke effecten van de ingreep gerelateerd aan de aanwezige soorten vleermuizen en getoetst aan de Flora- en faunawet (hoofdstuk 6). In hoofdstuk 7 volgen de conclusies en aanbevelingen. Ten slotte is een korte literatuurlijst opgenomen (hoofdstuk 8).

2 Werkwijze en inspanning

Op 5 maart, 23 april, 20 en 23 mei 2012 is het plangebied geïnventariseerd op broedvogels. Daarnaast is op 23 mei en op 5 en 25 september 2012 en op 16 mei en 4 juli 2013 geïnventariseerd op vleermuizen. De toegepaste onderzoeksmethoden worden in deze paragraaf nader toegelicht.

Tijdens alle bezoeken waren de weersomstandigheden geschikt voor het inventariseren van broedvogels en vleermuizen (Tabel 1).

Tabel 1. Datum en tijdstip van en weersomstandigheden tijdens de inventarisaties.

Datum	Tijdstip	Type onderzoek	Naam medewerker	Weersomstandigheden
05-03-2012	avond	broedvogels	T.P.M. Feijen	6 °C / 2 Bft / droog / geheel bewolkt
23-04-2012	avond	broedvogels	T.P. Molenaar	11 °C / 3 Bft / droog / helder
20-05-2012	ochtend	broedvogels	T.P. Molenaar	16 °C / 2 Bft / droog / geheel bewolkt
23-05-2012	ochtend	vleermuizen broedvogels	T.P. Molenaar	16 °C / 0 Bft / droog / helder
05-09-2012	nacht	vleermuizen	T.P.M. Feijen	10 °C / 0 Bft / droog / licht bewolkt
25-09-2012	nacht	vleermuizen	T.P.M. Feijen	14 °C / 2 Bft / droog / licht bewolkt
16-05-2013	avond	vleermuizen	T.P. Molenaar	10 °C / 1 Bft / droog / zwaar bewolkt
04-07-2013	ochtend	vleermuizen	T.P. Molenaar	14 °C / 0 Bft / droog / licht bewolkt

2.1 Vleermuizen

Tijdens de veldbezoeken is door middel van geluid en zicht geïnventariseerd. Met behulp van een heterodyne batdetector met opname- en vertragingfunctie (type: Petterson D240x) is de echolocatie die vleermuizen uitzenden hoorbaar gemaakt voor mensen.

Wanneer de soort op grond van frequentie, klank en ritme niet met zekerheid bepaald kon worden, is een opname gemaakt met een extern opnameapparaat (type: Roland Edirol R09H). Met behulp van het computerprogramma Batsound zijn deze opnamen nader geanalyseerd. Hierbij zijn de criteria zoals beschreven door Arjan Boonman (www.batecho.eu) toegepast. Door daarnaast zoveel mogelijk visueel waar te nemen is de determinatie geverifieerd en is het gedrag (en daarmee vaak de functie van het gebied) vastgesteld.

Gedurende het voorjaar (tussen mei en augustus) zijn de bezoeken direct vanaf zonsondergang tot twee uur na zonsondergang of vanaf twee uur voor zonsopkomst tot zonsopkomst uitgevoerd. Gedurende de nazomer (augustus tot

oktober) zijn de bezoeken tussen een uur na zonsondergang en een uur voor zonsopkomst uitgevoerd. In deze periode is minimaal twee uur geïnterviewd.

2.2 Broedvogels

Het onderzoek naar broedvogels richtte zich op huismus, spechten en uilen. Eventuele andere vogelsoorten met jaarrond beschermde nesten die werden aangetroffen zijn ook genoteerd. Ten behoeve van de huismus is tweemaal een ochtendronde uitgevoerd in mei. De ronde startte steeds een uur na zonsopgang. De huismus begint rond die tijd te zingen en nestlocaties zijn dan het makkelijkste te vinden.

Ten behoeve van uilen en roofvogels is vroeg in het seizoen twee keer een bezoek gebracht in de avond, vanaf de schemering. Tijdens deze ronden is in eerste instantie goed geluisterd naar eventuele baltsgeluiden en territoriale roepen van uilen. Wanneer deze niet waargenomen werden is gebruik gemaakt van geluidsopnamen. Territoriale uilen reageren hier sterk op, zodat ook op die wijze onderzocht kan worden of er een mogelijk broedpaar aanwezig is.

Het onderzoek naar spechten en roofvogels is gecombineerd met huismus en uilen.

2.3 Volledigheid inventarisatie

Het vleermuisonderzoek voldoet aan het Vleermuisprotocol van de Gegevensautoriteit Natuur en het Netwerk Groene Bureaus. De inventarisatie is een steekproef gebaseerd op momentopnames. Hierdoor is niet uitgesloten dat soorten en functies die niet waargenomen zijn op een ander tijdstip wel aanwezig zijn. Dit is acceptabel omdat de Flora- en faunawet een initiatiefnemer vraagt te doen wat redelijkerwijs van hem verwacht kan worden.

Met de gekozen methode en inspanning is dan ook voldoende invulling gegeven aan artikel 2 (Zorgplicht) van de Flora- en faunawet. Wat betreft het vooronderzoek heeft de initiatiefnemer gedaan wat redelijkerwijs van hem verwacht kan worden.

3 Omschrijving plangebied

Het plangebied bestaat uit voormalig landgoed De Waaienberg in Wissel, gemeente Epe (Gelderland). In Figuur 1 is de begrenzing van het plangebied met rood aangegeven. Het plangebied wordt aan de zuidzijde begrensd door de Molenweg, aan de overige zijden grenst het aan agrarisch gebied of aan tuinen van particulieren.

Figuur 1. Ligging plangebied, de begrenzing is met rood aangegeven. © Dienst voor het kadaster en de openbare registers, Apeldoorn, 2012

Binnen het plangebied zijn de volgende ecotopen aanwezig (zie ook Bijlage 6):

- droog, intensief beheerd grasland;
- gebouw met dakpannen, houten betimmering en spouwmuur;
- conferentieoord in slechte staat van onderhoud; een groot, vrij hoog pand, met een dak gedeeltelijk bestaande uit golfplaten dak en gedeeltelijk plat, gevels gedeeltelijk bestaande uit metselwerk en gedeeltelijk uit verschillende typen gevelbekleding zoals plaatmateriaal en golfplaat;
- smalle, ondiepe beken (<2 meter breed, < 1 meter diep);
- diverse houtwallen en kleine bospercelen;
- dikke bomen, voornamelijk zomereik, met holtes (diameter borsthoogte > 25 cm).

Het plangebied wordt doorsneden door twee gekanaliseerde beekjes, de Vlasbeek en de Tongerensche Beek. Langs de Tongerensche Beek ligt aan de oostzijde een brede bosstrook bestaande uit open beukenbos met inmenging van eik, berk en paardenkastanje. Naast deze bosstrook ligt de oprijlaan naar het conferentieoord. Net voor het conferentieoord staat nog een woning. Deze woning is gemetseld met een spouwmuur en een zadeldak. Aan de westzijde van de Tongerensche Beek ligt een weide welke omzoomd is met een houtwal. In de noordwest- en zuidoosthoek

van het plangebied liggen twee graspercelen welke omringd zijn met brede stroken bos. In de noordhoek staat het conferentieoord.

4 Resultaten

Gedurende het onderzoek werden binnen het plangebied vier soorten vleermuizen en zes soorten broedvogels aangetroffen:

- gewone dwergvleermuis – *Pipistrellus pipistrellus*;
- ruige dwergvleermuis – *Pipistrellus nathusii*;
- laatvlieger – *Eptesicus serotinus*;
- rosse vleermuis – *Nyctalus noctula*;
- bosuil – *Strix aluco*;
- ransuil – *Asio otus*;
- buizerd – *Buteo buteo*;
- sperwer – *Accipiter nisus*;
- groene specht – *Picus viridis*;
- grote bonte specht – *Dendrocopos major*.

Hieronder worden per soort de waarnemingen en functies weergegeven. Verspreidingskaarten zijn opgenomen in Bijlage 2 .

4.1 Vleermuizen

4.1.1. Per soort

Gewone dwergvleermuis

De gewone dwergvleermuis is tijdens alle bezoeken aangetroffen. De soort foerageert langs de aanwezige bosranden en boven paden en besloten, open plekken. In de kraamperiode van 2012 (mei – juli) is in een woonhuis net ten noorden van het plangebied een zomerverblijfplaats van ongeveer acht individuen aangetroffen. De vleermuizen vertoonden toen veel aandacht aan het conferentieoord. In de ochtend zwermde een aantal gewone dwergvleermuizen rond dit gebouw. Bij de eerste ronde in de kraamperiode in 2013 was er nog wel enige interesse in het pand, maar bij de tweede ronde, in de ochtend, werd geen zwermactiviteit waargenomen.

In de paarperiode (augustus – september) zijn rondom het conferentieoord een aantal roepende mannetjes waargenomen. De mannetjes van de gewone dwergvleermuis bezetten een territorium dat zij verdedigen door al roepend rondjes te vliegen (baltsvlucht). Deze baltsvlucht dient tevens om vrouwtjes die passeren naar de paarverblijfplaats te lokken. Omdat de mannetjes rondvliegen is de exacte locatie van de paarverblijfplaats moeilijk te achterhalen. Wel was duidelijk dat de paarverblijfplaatsen zich ergens in het conferentieoord bevinden.

Paarverblijfplaatsen worden ook gebruikt als winterverblijfplaats door kleine groepjes gewone dwergvleermuizen. De aanwezigheid van grote groepen overwinterende gewone dwergvleermuizen wordt onderzocht aan de hand van winterzwermgedrag in augustus- september. Bij de eerste onderzoekronde voor vleermuizen is het dakterras kort bezocht. De huidige bewoner gaf aan dat onder de gevelbekleding vleermuizen overwinteren. In de vitrage werd een dode, uitgedroogde gewone dwergvleermuis aangetroffen. Het is mogelijk dat een grote groep gewone dwergvleermuizen overwintert in het pand, of dat er een kraamgroep aanwezig is. Op grond van het uitgevoerde onderzoek zijn geen verder aanleidingen gevonden voor grote groepen gewone dwergvleermuizen die gebruik maken van het conferentieoord. Derhalve wordt er vanuit gegaan dat deze niet aanwezig zijn.

Tijdens het onderzoek is een vliegroute van gewone dwergvleermuis aangetroffen. De route loopt langs de bosrand op de noordgrens van het plangebied. De route loopt van de aangetroffen zomerverblijfplaats langs de bosrand in westelijke richting. De route is van essentieel belang voor de zomerverblijfplaats.

Laatvlieger

De laatvlieger is foeragerend waargenomen. Deze soort jaagt vooral boven de weidepercelen langs de bosranden. Het gaat om een relatief klein aantal foeragerende dieren. Het plangebied is dan ook geen essentieel foerageergebied.

Vliegroutes en vaste rust- en/of verblijfplaatsen zijn niet aangetroffen.

Ruige dwergvleermuis en rosse vleermuis

Beide soorten zijn een keer waargenomen gedurende het onderzoek in 2013. Er zijn geen vaste rust- en verblijfplaatsen, essentiële vliegroutes of foerageergebieden aanwezig in het plangebied.

4.1.2. Per functie

Foerageergebied

In het plangebied foerageren gewone dwergvleermuis en laatvlieger. De gewone dwergvleermuis is vooral in de oprijlaan en in het noordelijke deel van het plangebied aangetroffen. De laatvlieger foerageert vooral boven de weidepercelen. De aantallen foeragerende dieren zijn in verhouding tot de omvang en de geschiktheid van het plangebied klein. Het plangebied is voor beide soorten dan ook geen essentieel foerageergebied.

Vliegroutes

De bosrand in het noordwesten van het plangebied wordt door de gewone dwergvleermuis als vliegroute gebruikt. De route loopt van de zomerverblijfplaats net buiten het plangebied langs de bosrand in westelijke richting. Deze route is van essentieel belang voor het functioneren van deze verblijfplaats. Het grootste deel van de invliegende dieren komt via deze route naar de verblijfplaats gevlogen.

Van de laatvlieger zijn geen vliegroutes aangetroffen.

Vaste rust- en of verblijfplaatsen

Het conferentieoord wordt in de kraamperiode gebruikt door gewone dwergvleermuizen. In 2012 zwermde in de ochtend dieren rond het gebouw, hetgeen duidt op de aanwezigheid van een of meerdere verblijfplaatsen in het pand. Omdat toen niet vanaf het dakterras geïnventariseerd kon worden was het niet mogelijk om een goed beeld van het aantal zwermende dieren te krijgen of de exacte locatie(s) van de verblijfplaats(en) te bepalen. Dit maakt het lastig om de precieze functie van het pand voor gewone dwergvleermuizen te bepalen. Bij de bezoeken in 2013 kon wel op het dakterras geïnventariseerd worden. Er werden toen geen zwermende dieren meer aangetroffen. Het is onwaarschijnlijk dat er een kraamgroep van gewone dwergvleermuizen in het pand aanwezig is.

In de paarperiode zijn meerdere roepende mannetjes rond het conferentieoord gehoord. Dit duidt erop dat in het conferentieoord meerdere paarverblijfplaatsen zijn. Op grond van het aantal roepende mannetjes en de omvang van het pand gaat het naar schatting om tenminste twee paarverblijfplaatsen.

Een winterverblijfplaats van een grote groep gewone dwergvleermuizen kon niet vastgesteld worden.

Van de laatvlieger zijn geen vaste rust- en/of verblijfplaatsen aangetroffen in het plangebied.

In de woning net voor het conferentieoord zijn geen vaste rust- en verblijfplaatsen aangetroffen.

4.2 Broedvogels

Uilen

Gedurende het onderzoek werden twee soorten uilen aangetroffen, de bosuil en de ransuil. De bosuil verdedigde een territorium in de bosstrook langs de oprijlaan. Het nest bevindt zich ergens in deze bosstrook. Omdat de nesten van de bosuil niet jaarrond beschermd zijn wordt de soort verder buiten beschouwing gelaten. Bij de eerste ronde van het vleermuisonderzoek is een jonge ransuil aangetroffen. Het dier zat in het kleine bosperceel langs de Molenweg in de zuidwesthoek. Jonge ransuilen verschuilen zich in bomen en struiken waarbij zij herhaaldelijk een typerend geluid laten horen om de oudervogels te laten weten waar zij zich bevinden. Omdat eerder in het onderzoek geen territoriale ransuilen zijn waargenomen mag aangenomen worden dat in het plangebied zelf geen nesten van deze soort aanwezig zijn.

Spechten

In het plangebied zijn grote bonte specht en groene specht gehoord. Het betrof in beide gevallen foeragerende dieren. Nestindicerend gedrag is niet waargenomen. Er zijn geen nesten van spechten in het plangebied aanwezig. Wel is het plangebied onderdeel van het foerageergebied van grote bonte specht en groene

specht.

Roofvogels

Tijdens het onderzoek werden een broedpaar van de sperwer en van de buizerd in het plangebied aangetroffen. De sperwer broedt in het kleine bosperceel aan de oostkant van het plangebied. De buizerd zit in een eik aan de noordrand van het plangebied. Nesten van beide soorten zijn jaarrond beschermd.

Huismus

De huismus werd tijdens het broedvogelonderzoek niet aangetroffen. De aanwezige gebouwen worden niet door deze soort gebruikt.

5 Ingreep

Duyncroft BV is voornemens landgoed De Waaienberg opnieuw te ontwikkelen. Hierbij wordt alle bebouwing verwijderd waarna nieuwbouw wordt gepleegd. In het verleden was de locatie in gebruik als conferentieoord. Inmiddels is het al geruime tijd niet meer als zodanig in gebruik. Zowel de woning als het conferentieoord worden nu bewoond. De geplande nieuwbouw bestaat uit twee appartementencomplexen: een groot complex in de stijl van een landhuis, en een kleiner complex als bijgebouw. De huidige beplanting blijft voor een groot deel gehandhaafd. De rij douglassen langs de oprijlaan wordt vervangen door beuken. In de overige bosstroken wordt achterstallig onderhoud uitgevoerd, waarbij gestuurd wordt op behoud van inheemse loofhoutsoorten. De noordwestelijke punt van het plangebied, waar nu het conferentieoord staat, wordt ingericht als tuin. Beide weidepercelen krijgen een extensief beheer met als doel de ontwikkeling van schrale kruidenrijke graslanden. De aanwezige oude bomen worden zoveel mogelijk opgenomen in de nieuwe terreininrichting. Ingrepen die daartoe in het plangebied moeten plaatsvinden bestaan voornamelijk uit:

- slopen van de huidige bebouwing;
- bouwrijp maken nieuwbouw locaties;
- realisatie nieuwbouw;
- deels rooien beplanting;
- aanplanten nieuwe bomen;
- aanbrengen terreinverlichting.

In Bijlage 3 is een impressie van de nieuwe situatie opgenomen.

De Flora- en faunawet hanteert een aantal belangen waaronder een ingreep kan vallen, onderhavige ingreep valt onder het volgende belang:

j. de uitvoering van werkzaamheden in het kader van ruimtelijke inrichting of ontwikkeling.

6 Toetsing aan de Flora- en faunawet

6.1 Effecten

De voorgenomen terreininrichting gaat ten koste van een deel van de beplanting. Het grootste deel van de beplanting blijft daarbij aanwezig, terwijl ook nieuwe beplanting wordt aangebracht. De huidige functie als foerageergebied voor vleermuizen blijft behouden. Het sturen op inheemse loofhoutsoorten en kruidenrijke graslanden draagt positief bij aan de functie als foerageergebied. Exotische boomsoorten trekken vaak minder insecten aan en ook intensief beheerd grasland biedt weinig ruimte aan insecten. De wijzigingen in beheer dragen dus bij aan het verhogen van het insectenaanbod en naar verwachting ook aan de diversiteit ervan. Negatieve effecten op foeragerende laatvlieger, rosse vleermuis, gewone dwergvleermuis en ruige dwergvleermuis worden niet verwacht.

De bosstrook die als vliegroute fungeert blijft gehandhaafd. Er wordt geen negatief effect op deze functie verwacht.

Het slopen van het conferentieoord heeft tot gevolg dat tenminste twee paarverblijfplaatsen van de gewone dwergvleermuis verdwijnen. Dit heeft een negatief effect op de lokale populatie, maar doet geen afbreuk aan de gunstige staat van instandhouding van de gewone dwergvleermuis. Uit het onderzoek blijkt niet dat er een kraamverblijfplaats of een massawinterverblijfplaats van de gewone dwergvleermuis aanwezig is.

Het sperwernest bevindt zich in een bosstrook die behouden blijft. Zolang de boom met het nest tijdens de beheerwerkzaamheden niet verwijderd wordt en buiten het broedseizoen gewerkt wordt zijn er geen negatieve effecten te verwachten.

Het buizerdnest wordt met het rooien van de beplanting verwijderd. De buizerd is goed in staat om zelf een nieuw nest te bouwen. Binnen het plangebied is daar ook voldoende gelegenheid toe. De functie van het plangebied voor de buizerd blijft behouden. Omdat het nest van de buizerd jaarrond is beschermd, betreft het verwijderen ervan een overtreding van de Flora- en faunawet.

Het slopen van de woning in het plangebied heeft geen negatief effect op de aanwezige beschermde soorten.

6.2 Toetsing Flora- en faunawet

Artikel 11 van de Flora- en faunawet verbiedt onder andere het vernietigen van vaste rust- en/of verblijfplaatsen. Voor een aantal vogelsoorten geldt dat hun nesten vaste rust- en verblijfplaats betreffen die het gehele jaar rond zijn beschermd (Bijlage 5). Voor de overige vogelsoorten geldt dat het nest beschermd is van nestbouw tot aan het uitvliegen van de jongen. Rust- en verblijfplaatsen van vleermuizen zijn ook het gehele jaar door beschermd.

De voorgenomen ingreep vernietigt de vaste rust- en verblijfplaats van buizerd en gewone dwergvleermuis. Dit is in strijd met de Flora- en faunawet. Voor het uitvoeren van de werkzaamheden dient daarom een ontheffing te worden

aangevraagd. Deze aanvraag dient onderbouwd te worden met afdoende ecologisch onderzoek, effectbepaling, alternatievenafweging, onderbouwing van het wettelijk belang, en een mitigatieplan.

Omdat in dit geval ontheffing aangevraagd moet worden voor gewone dwergvleermuis en buizerd kan alleen een beroep gedaan worden op belang e, een dwingende redenen van groot openbaar belang, met inbegrip van sociale of economische aard en voor het milieu wezenlijk gunstige effecten. Zonder dit belang zijn er geen gronden waarop een ontheffing afgegeven zou kunnen worden.

7 Conclusies en aanbevelingen

7.1 Conclusies

Vleermuizen

- Het plangebied fungeert als foerageergebied voor gewone dwergvleermuis, ruige dwergvleermuis, rosse vleermuis en laatvlieger.
- Net buiten het plangebied is een zomerverblijfplaats van de gewone dwergvleermuis aangetroffen.
- Gedurende het onderzoek werd in het plangebied een vliegroute van de gewone dwergvleermuis waargenomen. Deze is essentieel voor de zomerverblijfplaats van deze soort net buiten het plangebied.
- Het conferentieoord fungeert als paarverblijfplaats voor de gewone dwergvleermuis.
- Ruige dwergvleermuis, rosse vleermuis en laatvlieger hebben geen vaste rust- of verblijfplaatsen in het plangebied.
- De gewone dwergvleermuis heeft twee paarverblijfplaatsen in het hoofdgebouw, en mogelijk ook winterverblijfplaats van een klein aantal dieren.
- De voorgenomen ingreep heeft in verband met het verwijderen van vaste rust- of verblijfplaatsen een negatief effect op de gewone dwergvleermuis.

Broedvogels

- In het plangebied zijn jaarrond beschermde nesten aanwezig van sperwer en buizerd.
- Het plangebied fungeert als foerageergebied voor sperwer, buizerd, bosuil, ransuil, grote bonte specht en groene specht.
- De functie foerageergebied blijft voor alle genoemde vogelsoorten behouden.
- De ingreep leidt tot het verdwijnen van het buizerdnest. Dit is in strijd met de Flora- en faunawet.

7.2 Aanbevelingen

- Voor het uitvoeren van de werkzaamheden dient een mitigatieplan opgesteld te worden waarmee de gunstige staat van instandhouding van de waargenomen soorten gewaarborgd blijft. Dit plan is tevens nodig bij een ontheffingsaanvraag van de Flora- en faunawet.
- Voor het uitvoeren van de ingreep is het noodzakelijk om een ontheffing

aan te vragen. Voorliggende rapportage samen met het eerder genoemde mitigatieplan dienen ter onderbouwing van deze aanvraag.

8 Geraadpleegde literatuur

8.1 Literatuur

Broekhuizen, S. (et al.), 1992. Atlas van de Nederlandse zoogdieren. KNNV Uitgeverij, Utrecht.

Dietz, C., O. von Helversen & D. Nill, 2011. Vleermuizen. Alle soorten van Europa en Noord-West Afrika. Tirion Natuur.

Gegevensautoriteit Natuur, 2009. Vleermuisprotocol.

[http://www.gegevensautoriteitnatuur.nl/files/vleermuisprotocol_2012_24_februari_2012-1.aspx (07-08-2013)].

Heusden, W.R.M. & S.J. Vreugdenhil. 2006. Handreiking Flora- en faunawet. Voor werkzaamheden en activiteiten in het kader van bestendig gebruik, bestendig beheer en onderhoud en ruimtelijke inrichting en ontwikkeling. Dienst Landelijk Gebied, Utrecht.

Ministerie van EL&I, 2010. Buiten aan het Werk. Houd tijdig rekening met beschermde planten en dieren! Brochure. [<http://www.rijksoverheid.nl/documenten-en-publicaties/brochures/2010/03/01/buiten-aan-het-werk-houd-tijdig-rekening-met-beschermde-dieren-en-planten.html> (07-08-2013)].

Nieuwland Advies, 2010. Verkenning natuurwaarden, Landgoed De Waaienberg te Epe. Rapport, Nieuwland advies, Wageningen

Sachteleben, J. & O. von Helversen, 2006. Songflight behaviour and mating system of the pipistrelle bat (*pipistrellus pipistrellus*) in an urban habitat. In: *Acta Chiropterologica*, 8(2): 391-401.

8.2 Websites

www.batecho.eu

www.telmee.nl

www.vleermuis.net

www.waarneming.nl

www.zoogdieratlas.nl

www.zoogdiervereniging.nl

Bijlage 1 Foto-impressie plangebied

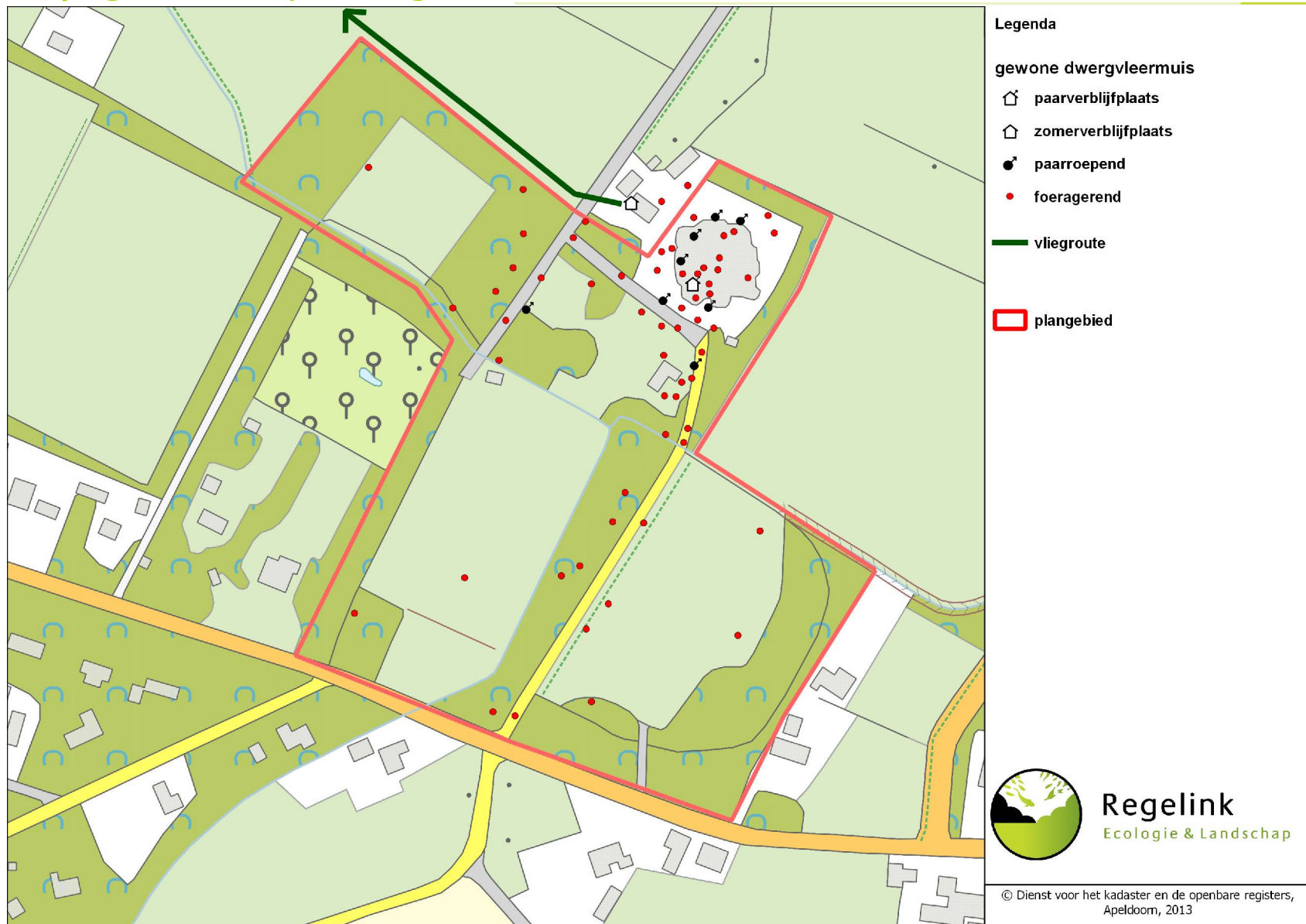
Figuur 2. De te slopen woning op De Waaienberg.

Figuur 3. Het te slopen conferentieoord.

Bijlage 2 Verspreidingskaarten

Legenda

- laatvlieger
- ◆ rosse vleermuis
- ruige dwergvleermuis

□ plangebied

Regelink
Ecologie & Landschap

© Dienst voor het kadaster en de openbare registers,
Apeldoorn, 2013

Legenda

broedvogels

- bosuil
- ransuil
- ▲ sperwer
- ★ nest sperwer
- ▲ buizerd
- ★ nest buizerd
- groene specht
- grote bonte specht

□ plangebied

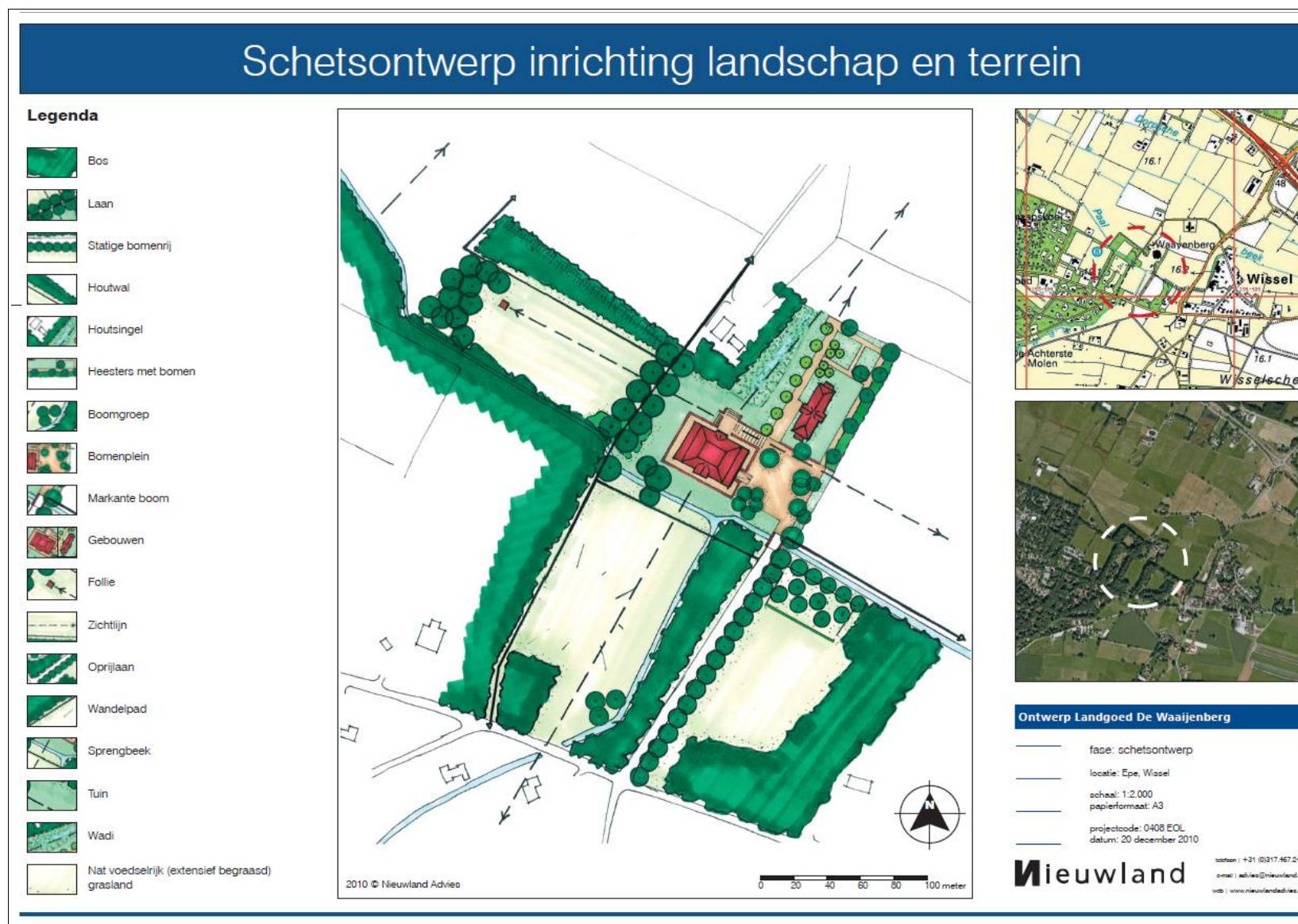

Regelink
Ecologie & Landschap

© Dienst voor het kadaster en de openbare registers,
Apeldoorn, 2012

Bijlage 3 Impressie nieuwe situatie

Bijlage 4 Flora- en faunawet

De Flora- en faunawet is de soortgerichte implementatie van de Europese Habitat- en Vogelrichtlijn en bundelt de bepalingen die voorheen in verschillende wetten waren opgenomen: Vogelwet 1936, Jachtwet, Natuurbeschermingswet (hoofdstuk V: soortenbescherming), Nuttige Dierenwet 1914 en Wet Bedreigde uitheemse dieren en plantensoorten. De Flora- en faunawet beschermt in beginsel soorten.

Activiteiten waarbij schade wordt gedaan aan beschermde dieren of planten zijn verboden, tenzij dit uitdrukkelijk is toegestaan (het “nee, tenzij”-principe). Het is dan ook altijd zaak om, waar mogelijk, activiteiten uit te voeren zonder schade aan beschermde dieren en planten aan te brengen.

De wet erkent de intrinsieke waarde van in het wild levende dieren. In de wet is dan ook een zorgplicht opgenomen: iedereen moet 'voldoende zorg' in acht nemen voor alle in het wild voorkomende dieren en planten (niet alleen de beschermde) en hun leefomgeving.

A. Verbodsbepalingen

De Flora- en faunawet kent, naast de zorgplicht, een aantal verbodsbepaling welke relevant zijn voor de onderhavige toetsing:

Artikel 8

Het is verboden planten, behorende tot een beschermde inheemse plantensoort, te plukken, te verzamelen, af te snijden, uit te steken, te vernielen, te beschadigen, te ontwortelen of op enigerlei andere wijze van hun groeiplaats te verwijderen.

Artikel 9

Het is verboden dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, te doden, te verwonden, te vangen, te bemachtigen of met het oog daarop op te sporen.

Artikel 10

Het is verboden dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, opzettelijk te verontrusten.

Artikel 11

Het is verboden nesten, hollen of andere voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen van dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, te beschadigen, te vernielen, uit te halen, weg te nemen of te verstoren.

Artikel 12

Het is verboden eieren van dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, te zoeken, te rapen, uit het nest te nemen, te beschadigen of te vernielen.

B. Algemene maatregel van Bestuur (AmvB)

Op 23 februari 2005 is de “AmvB art. 75” van de Flora- en faunawet in werking getreden. In dit besluit is een vrijstelling voor specifieke activiteiten en soorten geregeld. Tevens introduceert de AmvB de gedragscode.

Tabel 1

Voor soorten die zijn opgenomen in Tabel 1 geldt een algehele vrijstelling wanneer de werkzaamheden vallen onder:

- bestendig beheer en onderhoud, ook in landbouw en bosbouw;
- bestendig gebruik;
- ruimtelijke ontwikkeling en inrichting.

Er dient een ontheffing te worden aangevraagd wanneer de werkzaamheden niet onder een van deze categorieën vallen en er een (te verwachten) negatief effect op de soorten uit Tabel 1 is. Deze aanvraag wordt door bevoegd gezag onderworpen aan een lichte toets. Daarbij wordt getoetst of de gunstige staat van instandhouding van de soort niet in het geding is, en of de activiteit een redelijk doel dient.

Tabel 2

De soorten zoals opgenomen in Tabel 2 zijn strenger beschermd. Hierbij geldt een vrijstelling mits gewerkt wordt volgens een door de minister goedgekeurde gedragscode. Vallen de werkzaamheden niet onder de bij Tabel 1 genoemde categorieën of wordt niet gewerkt volgens een gedragscode, dan moet een ontheffing aangevraagd worden. Deze aanvraag wordt, net als voor de soorten van Tabel 1 geldt, onderworpen aan een lichte toets.

Tabel 3

De soorten uit Tabel 3 zijn de zwaarst beschermde soorten. Ook wanneer werkzaamheden vallen onder een van de bij Tabel 1 genoemde categorieën, geldt niet zonder meer een vrijstelling. Alleen bij bestendig beheer en onderhoud is een vrijstelling mogelijk wanneer gewerkt wordt volgens een goedgekeurde gedragscode. Werkzaamheden die in een van de andere categorieën vallen en welke negatieve effecten op beschermde soorten (kunnen) hebben, zijn ontheffingsplichting. Voor het verstrekken van een ontheffing wordt deze onderworpen aan een zware toets wanneer:

- er geen andere bevredigende oplossing voor de geplande activiteit is;
- de geplande activiteit geen afbreuk doet aan de gunstige staat van instandhouding van de soort;
- er sprake is van een in of bij de wet genoemd belang.

Bij soorten van Bijlage IV van de Habitatrichtlijn moet tevens sprake zijn van een van de volgende door de Habitatrichtlijn erkende belangen:

- dwingende redenen van groot openbaar belang, met inbegrip van redenen van sociale of economische aard en voor het milieu wezenlijk gunstige effecten;
- bescherming van flora en fauna;
- openbare veiligheid.

Vogels

Met ingang van 26 augustus 2009 heeft het Ministerie van LNV (nu EZ) een nieuw beleid ten aanzien van broedvogels ingezet. Verblijfplaatsen van broedvogels zijn door de Flora- en faunawet beschermd. De Flora- en faunawet kent hierbij geen

standaardperiode voor het broedseizoen. Het gaat bovendien om individuele broedgevallen.

De meeste vogels maken elk broedseizoen een nieuw nest. Deze eenmalig te gebruiken nesten vallen onder de bescherming van artikel 11 van de Flora- en faunawet in de periode dat deze daadwerkelijk gebruikt worden.

Van een beperkt aantal vogels is de nestlocatie het gehele jaar beschermd door de Flora- en faunawet (bijlage 2). Het betreft dan vogels die:

- het gehele jaar door gebruik maken van hun nestlocatie als vaste rust- en/of verblijfplaatsen;
- erg honkvast en al dan niet koloniebroeders zijn. Deze soorten keren ieder jaar naar dezelfde locaties terug. De voorwaarden waaraan de nestlocaties moeten voldoen zijn erg specifiek en vaak slechts in beperkte mate in het landschap beschikbaar;
- jaar in jaar uit van hetzelfde nest gebruik maken en zelf niet of nauwelijks in staat zijn om een eigen nest te bouwen.

Indien een jaarrond beschermd nest is aangetroffen moet altijd een omgevingscheck uitgevoerd worden. Een deskundige dient dan te onderzoeken of er voor de soort in de omgeving voldoende plekken en materiaal aanwezig zijn om zelf een vervangende locatie te vinden en een vervangend nest te maken. Indien dit niet mogelijk is, dient een vervangende nestlocatie aangeboden te worden. Wanneer dit ook niet mogelijk blijkt, dient een ontheffing aangevraagd te worden.

Ontheffing kan alleen verkregen worden op grond van een wettelijk belang uit de Vogelrichtlijn. Wettelijke belangen zijn:

- bescherming van flora en fauna;
- veiligheid van het luchtverkeer;
- volksgezondheid of openbare veiligheid.

C. Gedragcodes

Werken volgens een gedragscode kan (soms) een vrijstelling voor soorten op Tabel 2 en Tabel 3 geven. Hiervoor dient gewerkt te worden volgens een door de minister vastgestelde gedragscode. Een overzicht van goedgekeurde gedragscodes is te vinden op:

<http://www.hetInvloket.nl/onderwerpen/vergunning-en-ontheffing/dossiers/dossier/flora-en-faunawet-ruimtelijke-ingrepen/overzicht-van-gedragscodes-en-besluiten-flora-en-faunawet/overzicht-gedragscodes>.

Bijlage 5 Vogelsoorten met jaarrond beschermde nesten

Het Ministerie van LNV (nu: EZ) heeft in augustus 2009 de lijst met vogelsoorten waarvan de nesten het hele jaar door beschermd zijn aangepast. Met ingang van 26 augustus 2009 geldt een jaarronde bescherming van nestplaatsen van:

- Boomvalk (*Falco subbuteo*)
- Buizerd (*Buteo buteo*)
- Gierzwaluw (*Apus apus*)
- Grote gele kwikstaart (*Motacilla cinerea*)
- Havik (*Accipiter gentilis*)
- Huismus (*Passer domesticus*)
- Kerkuil (*Tyto alba*)
- Oehoe (*Bubo bubo*)
- Ooievaar (*Ciconia ciconia*)
- Ransuil (*Asio otus*)
- Roek (*Corvus frugilegus*)
- Slechtvalk (*Falco peregrinus*)
- Sperwer (*Accipiter nisus*)
- Steenuil (*Athene noctua*)
- Wespandief (*Pernis apivorus*)
- Zwarte wouw (*Milvus migrans*).

Meer informatie over deze lijst en de bescherming van nestplaatsen van vogels door de Flora- en faunawet is te vinden op de website van het ministerie van EZ.

Bijlage 6 Definities

Algemeen belang

Een object of locatie is voor vleermuizen van algemeen belang wanneer door het verdwijnen, verstoren of verslechteren ervan dit object of deze locatie (tijdelijk) voor een populatie (lokaal / regionaal / nationaal) wegvalt maar hiermee de duurzame instandhouding van die populatie niet in gevaar komt.

Baltslocatie

Een locatie waar de functie baltsen is en geen paarterritoria of paarverblijfplaatsen worden waargenomen.

Baltsroep

Sociaal geluid (roep) dat mannelijke vleermuizen gedurende de paartijd produceren met de functie om vrouwtjes te lokken en andere mannetjes af te weren. De baltsroep kan bestaan uit een werfroep en contactroep.

Bijzonder belang

Een object of locatie is voor vleermuizen van bijzonder belang wanneer door het verdwijnen, verstoren of verslechteren ervan dit object of deze locatie (tijdelijk) voor een populatie (lokaal / regionaal / nationaal) wegvalt, en daarmee de duurzame instandhouding van die populatie in gevaar komt.

Compensatiemaatregelen

Maatregelen die blijvend negatieve effecten van een ingreep op essentiële functies (vaste rust- of verblijfplaats, foerageergebied, vliegroute) van een of meerdere (soorten) vleermuizen opvangen.

Contactroep

Onderdeel van de Baltsroep waarmee mannelijke vleermuizen reageren op andere vleermuizen die hun territorium binnenvliegen of een baltsplaats naderen.

Ecotoop (of landschapselement)

Het kleinste, ecologisch nog onderscheidbare gebied in een classificatiesysteem van landschappen. Het vertegenwoordigt een relatief homogene, ruimtelijke gebiedseenheid met eigenschappen voor het meten en vastleggen van de gebiedsstructuur, functie en verandering.

Foerageergebied

Gebied waarbinnen een soort foerageert.

Foerageren

Verzamelen van voedsel.

Inpassingsplanning / inpassingsplan

Planning / plan dat beschrijft hoe een ruimtelijke ontwikkeling in functies van het landschap en flora en fauna ingepast kan worden.

Kolonie

Sociaal samenhangende, genetisch verwante groep vrouwtjes (matriarchaal systeem) die in de loop van de verschillende seizoenen een netwerk aan verschillende verblijfplaatsen, vliegroutes en jachtgebieden gebruikt.

Kraamverblijfplaats

Object (huis, boom, ondergronds object) waarin in de zomer (overdag) een of meerdere vleermuizen verblijven en de functie kramen is.

Migratieroute

Vaste route van zomerverblijfplaats naar winterverblijfplaats en vice versa.

Mitigatiemaatregelen

Maatregelen die dienen om een negatief effect van een ingreep op de vleermuizen zoveel mogelijk verzachten.

Paargebied

Gebied waarin een hoge concentratie aan paarterritoria of paarverblijfplaatsen ligt.

Paarlocatie (zwermlocatie)

Locatie waarvan de functie paren is.

Paarterritorium

Territorium waarbinnen een mannelijke vleermuis baltst en deze verdedigt tegen andere mannetjes. Binnen een paarterritorium ligt de paarverblijfplaats.

Paarverblijfplaats

Object (huis, boom, ondergronds object) waarin in voorjaar en/of najaar (overdag) een of meerdere vleermuizen verblijven en de functie paren is.

(Lokale) populaties

Sociaal samenhangende, genetisch verwante groep vleermuizen van een soort (mannetjes en vrouwtjes) die gedurende de winter of de zomer in een bepaald gebied leven en waarbij uitwisseling met andere populaties voornamelijk door middel van migratie en/of op zwermlocaties plaatsvindt.

Rustplaats

Object waarin of waaraan een vleermuis gedurende de nacht rust, maar waarin of waaraan door die vleermuis niet de dag wordt doorgebracht.

Sociale geluiden

Geluiden die vleermuizen met hun stembanden produceren en die voornamelijk een rol spelen in de sociale interactie tussen dieren (in tegenstelling tot echolocatiegeluiden) en waarvan niet de specifieke functie (bijvoorbeeld De baltsroep) is vastgesteld.

Tussenverblijfplaats

Object (huis, boom, ondergronds object) waarin in de overgang van zomer- naar winterseizoen en winter- naar zomerseizoen (overdag) een of meerdere vleermuizen verblijven, de functie niet paraplaza is en welke dienst voor het overbruggen van afstand en/of tijd tussen de seizoenen.

Werfroep

Onderdeel van de Baltsroep waarmee mannetjes de locatie van hun territorium en/of baltsplaats kenbaar maken.

Winterverblijfplaats

Object (huis, boom, ondergronds object) waarin in de winter (overdag) een of meerdere vleermuizen verblijven en de functie overwinteren is.

Verblijfplaats

Object (huis, boom, ondergronds object) waarin (overdag) een of meerdere vleermuizen verblijven, maar de functie onbekend is.

Vliegroute

Vaste route vanaf een verblijfplaats naar een foerageergebied, waarvan minimaal 5% van de in de verblijfplaats aanwezige individuen gebruik maakt.

Zomerverblijfplaats

Object (huis, boom, ondergronds object) waarin in de zomer (gedurende de kraamtijd) (overdag) een of meerdere vleermuizen verblijven, maar de functie niet kramen is of de functie onbekend is.

Zwermen

Gedrag dat veel vleermuissoorten vertonen voordat zij een verblijfplaats binnenvliegen en dat zich kenmerkt door het herhaaldelijk naderen (aanvliegen) van de toegang van de verblijfplaats zonder deze definitief te betreden.

Zwermlocatie

Locatie waar dieren in herfst of voorjaar zwermen (vaak bij of in winterverblijfplaatsen).

